

Vēlēšanas demokrātijā un totalitārisma

Salīdzini vēlēšanas demokrātiska un totalitāra režīma apstākļos, izmantojot:

- Latvijas Republikas Satversmi (Avots A)
- Saeimas vēlēšanu likumu (Avots B)
- Latvijas PSR Konstitūciju (Avots C)
- Likumdevēju darbības vēsturi
<https://ej.uz/likumd>
- dokumentālā raidījuma "Melu laboratorija" sēriju „Demokrātija padomju gaumē”
https://www.youtube.com/watch?v=HR6e3oZ_Ok4

VĒLĒŠANAS DEMOKRĀTISKĀ REŽĪMĀ

VĒLĒŠANAS TOTALITĀRĀ REŽĪMĀ

PRIEKŠVĒLĒŠANU
KAMPAŅA

AGITĀCIJA

POLITISKO PARTIJU
LOMA

BALSOŠANAS
GAITA

BALSU SKAITĪŠANA
UN REZULTĀTI

VALTS IEJAUKŠANĀS
UN KONTROLE

Avots A

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSME

Pieņemta Satversmes Sapulces sēdē 1922. gada 15. februārī.

6. Saeimu ievēlē vispārīgās, vienlīdzīgās, tiešās, aizklātās un proporcionālās vēlēšanās.
8. Tiesības vēlēt ir pilntiesīgiem Latvijas pilsoņiem, kuri vēlēšanu dienā ir sasnieguši astoņpadsmit gadu vecumu.
9. Saeimā var ievēlēt katru pilntiesīgu Latvijas pilsoni, kurš vēlēšanu pirmā dienā ir vecāks par divdesmit vienu gadu.
10. Saeimu ievēlē uz četriem gadiem.
14. Ne mazāk kā vienai desmitai daļai vēlētāju ir tiesība ierosināt tautas nobalsošanu par Saeimas atsaukšanu. Ja tautas nobalsošanā par Saeimas atsaukšanu nobalso vairākums no balsotājiem un vismaz divas trešdaļas no pēdējās Saeimas vēlēšanās piedalījušos vēlētāju skaita, tad Saeima uzskatāma par atsauktu.
18. Saeima pati pārbauda savu locekļu pilnvaras.

Saeimas locekļa pilnvaras iegūst Saeimā ievēlēta persona, ja tā Saeimas sēdē dod šādu svinīgu solījumu:

"Es, uzņemoties Saeimas deputāta amata pienākumus, Latvijas tautas priekšā zvēru (svinīgi solu) būt uzticīgs Latvijai, stiprināt tās suverenitāti un latviešu valodu kā vienīgo valsts valodu, aizstāvēt Latviju kā neatkarīgu un demokrātisku valsti, savus pienākumus pildīt godprātīgi un pēc labākās apziņas. Es apņemos ievērot Latvijas Satversmi un likumus."

Avots B

SAEIMAS VĒLĒŠANU LIKUMS

Pieņemts LR Saeimas sēdē 1995. gada 25. maijā,
spēkā ar 2016. gada 3. maija labojumiem.

1. pants. Tiesības vēlēt ir Latvijas pilsoņiem, kuri vēlēšanu dienā ir sasnieguši 18 gadu vecumu.
4. pants. Saeimā var ievēlēt katru Latvijas pilsoni, kurš vēlēšanu dienā ir vecāks par 21 gadu.....
9. pants. (1) Kandidātu sarakstu var iesniegt:
 - 1) likumā noteiktajā kārtībā reģistrēta politiskā partija, kura dibināta ne vēlāk kā vienu gadu pirms Saeimas vēlēšanām un kurā ir ne mazāk kā 500 biedru;
 - 2) likumā noteiktajā kārtībā reģistrēta politisko partiju apvienība, ja visas politisko partiju apvienībā ietilpstošās politiskās partijas dibinātas ne vēlāk kā vienu gadu pirms Saeimas vēlēšanām un ja politisko partiju apvienībā kopā ir ne mazāk kā 500 biedru.
10. pants. (3) Vienu un to pašu kandidātu var pieteikt tikai viena nosaukuma kandidātu sarakstā vienā vēlēšanu apgabalā. Ja kāds kandidāts pieteikts dažādu nosaukumu kandidātu sarakstos vai viena nosaukuma kandidātu sarakstā dažādos vēlēšanu apgabalos, viņa kandidatūra svītrojama visos kandidātu sarakstos.
12. pants. (1) Centrālā vēlēšanu komisija reģistrē tikai tādus kandidātu sarakstus, kuru iesniedzēji ir iemaksājuši Centrālās vēlēšanu komisijas depozītā 1400 eiro drošības naudu.

Avots C

LATVIJAS PADOMJU SOCIĀLISTISKĀS REPUBLIKAS KONSTITŪCIJA

/Pamatlikums/

Pieņemta Latvijas PSR devītā sasaukuma Augstākās Padomes ārkārtējā, astotajā sesijā 1978. gada 18. aprīlī

79. pants. Latvijas PSR Augstākās Padomes pilnvaru laiks ir pieci gadi.

84. pants. Visās Tautas deputātu padomēs deputātus ievēlē uz vispārēju, vienlīdzīgu un tiešu vēlēšanu tiesību pamata, aizklāti balsojot.

85. pants. Deputātu vēlēšanas ir vispārējas: visiem Latvijas PSR pilsoņiem, kas sasniegusi 18 gadu vecumu, ir tiesības vēlēties un tikt ievēlētiem, izņemot personas, kas likumā noteiktajā kārtībā atzītas par garā slimām.

86. pants. Deputātu vēlēšanas ir vienlīdzīgas: katram vēlētajam ir viena balss; visi vēlētajī piedalās vēlēšanas uz vienlīdzīgiem pamatiem.

87. pants. Deputātu vēlēšanas ir tiešas: visu Tautas deputātu padomju deputātus pilsoņi ievēlē tieši.

88. pants. Balsošana deputātu vēlēšanās ir aizklāta: vēletāju gribas izpausmes kontrole netiek pieļauta.

89. pants. Tiesības izvirzīt deputātu kandidātus ir Padomju Savienības Komunistiskās partijas, arodbiedrību un Vissavienības Ļeņina Komunistiskās Jaunatnes Savienības organizācijām, kooperatīvajām un citām sabiedriskajām organizācijām un darba kolektīviem, kā arī karavīru sapulcēm karaspēka daļās. Latvijas PSR pilsoņiem un sabiedriskajām organizācijām tiek garantētas iespējas brīvi un vispusīgi apspriest deputātu kandidātu politiskas, lietišķas un personiskās īpašības, kā arī tiesības aģitēt sapulcēs, presē, televīzijas un radio raidījumos.

Izdevumus, kas saistīti ar Tautas deputātu padomju vēlēšanām, sedz valsts.

90. pants. Tautas deputātu padomju deputātu vēlēšanas notiek pa vēlēšanu apgabaliem. Latvijas PSR pilsonis parasti nevar tikt ievēlēts vairāk nekā divas Tautas deputātu padomes. Padomju vēlēšanu sarīkošanu nodrošina vēlēšanu komisijas, ko izveido no sabiedrisko organizāciju, darba kolektīvu un karaspēka daļās notikušo karavīru sapulču izvirzītajiem pārstāvjiem. Tautas deputātu padomju vēlēšanu kārtību nosaka PSRS un Latvijas PSR likumi.

91. pants. Vēletāji dod norādījumus saviem deputātiem. Attiecīgās Tautas deputātu padomes izskata vēletāju norādījumus, ievēro tos, izstrādājot ekonomiskās un sociālās attīstības plānus un sastādot budžetu, organizē norādījumu izpildi un informē pilsoņus par to realizēšanu.